

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คุณภาพของประชากร นับเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานที่สำคัญยิ่ง ในการที่จะพัฒนาประเทศ ให้เจริญก้าวหน้า ได้อย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง หรืออาจกล่าวได้ว่า กระบวนการในการพัฒนาประเทศจะบรรลุผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพได้มากน้อยเพียงใดนั้นย่อม ขึ้นอยู่กับการพัฒนาคุณภาพของประชากรเป็นสำคัญ (แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8, 2540-2544) ส่วนวิธีการที่จะพัฒนาคุณภาพของประชากรนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการต่างยอมรับกันว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ดังในพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ (2519) ทรงพระราชทานแก่ครูนักเรียน ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ซึ่งมีความตอนหนึ่งว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ หักคนคิด ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ย่อม จะทำให้การพัฒนาประเทศเป็นไปด้วยความสงบราบรื่น และได้ผลแน่นอนรวดเร็ว ในทำนองเดียวกัน วิจิตร ศรีสอาน (2513) ที่ได้กล่าวว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ เพราะเป็น ตัวจักรสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้ได้มาซึ่งกำลังคนตามความต้องการของการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สุเทพ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา (2526) ที่กล่าวว่า คนคือทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของชาติ การพัฒนาประเทศจะได้ผลหรือล้มเหลว ย่อมขึ้นอยู่กับคนเป็นหลัก นอกจากนี้แล้วการศึกษายังเป็นเครื่องมือที่ทำให้บุคคลรู้จักคิด รู้จักแก้ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อที่จะปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนให้ดำรง ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่น การศึกษาจึงเป็นกระบวนการตลอดชีวิตของบุคคลที่ได้มีการจัดตั้ง ขึ้นทั้งในระบบและนอกระบบ โรงเรียนเพื่อพัฒนาบุคคลให้เจริญก้าวหน้าทันกับสภาวะความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วตลอดเวลา ประกอบกับการเพิ่มของ ประชากรที่สูงขึ้น การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายให้ครอบคลุมและ สอดคล้องกับพัฒนาการด้านอื่น ๆ เพื่อให้ได้ประชากรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพอย่างเพียงพอ

ดั่งที่ วิชา อัดศาสตร์ และอุดม เขยทิวังศ์ (2528) ได้กล่าวว่ การศึกษานับว่เป็นปัจจัยสูงที่สุดใน การพัฒนาประเทศ เพราะกำลังคนเป็นปัจจัยในการพัฒนาทุก ๆ ด้าน ซึ่งคุณภาพและประสิทธิภาพ ของการศึกษาเท่านั้นจะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของกำลังคน

ปัจจุบันรัฐบาลได้มีการส่งเสริมให้มีการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมอย่างมากมายและ เร่งด่วน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากเดิมที่เป็นเกษตรกรรมไปเป็น อุตสาหกรรม เป็นสาเหตุสำคัญทำให้มีความต้องการแรงงานที่มีฝีมือ และความสามารถในบาง ระดับสูงขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ช่างฝีมือ และช่างเทคนิค เป็นต้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะ ต้องมีการจัดเตรียมบุคลากรให้มีความรู้และความสามารถอย่างเพียงพอ และสอดคล้องกับ ความต้องการเพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จทางด้านเศรษฐกิจในระบบอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่จะพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพและสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้อง อาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการค้นหา เพิ่มพูน และนำศักยภาพที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัว บุคคลออกมาให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมได้และยังช่วยจำแนกบุคคลให้เหมาะสมกับประเภทของงาน (สาโรช บัวศรี, 2521)

การศึกษาสายอาชีพหรืออาชีวศึกษา ดังที่ บรรจง ชูสกุลชาติ (2530) ได้กล่าวไว้ว่า คือ การศึกษาเพื่ออาชีพ เป็นการศึกษาที่ฝึกฝนอบรมคนให้ประกอบสัมมาชีพ เป็นการศึกษาที่เรียน ด้วยการกระทำจนเกิดความชำนาญและมีฝีมือ เป็นการศึกษาที่ฝึกฝนคนให้เกิดการปรับตัว และ พัฒนาดตนเองไปอย่างต่อเนื่องของชีวิต งาน และอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ วิทยุญา สาธร (2528) ที่ กล่าวว่ การอาชีวศึกษาคือการพัฒนาคนให้รู้จักทำ รู้จักกิน รู้จักใช้ อันจะช่วยแก้ปัญหการ แร่นแค้นของปวงชนชาวไทย ซึ่งจะส่งผลให้ปัญหาอาชญากรรมลดลงไป การพัฒนาประเทศก็จะบรรลุ ผลสำเร็จในเวลาอันรวดเร็ว

ปัจจุบันจัดการศึกษาสายอาชีพหรืออาชีวศึกษาในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ (บรรจง ชูสกุลชาติ, 2530)

1. การศึกษาสายอาชีพที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานของทางราชการ ได้แก่ มหาวิทยาลัย วิทยาลัย โรงเรียน และศูนย์ฝึกอาชีพในรูปแบบต่าง ๆ
2. การศึกษาสายอาชีพที่จัดขึ้นโดยเอกชน แต่อยู่ภายใต้การควบคุมของทางราชการ เช่น มหาวิทยาลัย วิทยาลัย โรงเรียนที่เป็นของเอกชน

8. การศึกษาสายอาชีพที่เป็นธรรมชาติ เช่น การศึกษาสายอาชีพที่เป็นสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา วัดวาอาราม สถาบันอื่น ๆ ในสังคม เช่น สถาบันการศึกษาอาชีพของสมาคมมูลนิธิหรือชมรมต่าง ๆ

ถึงแม้ว่าระบบการศึกษาสายอาชีพจะมีหน่วยงานหลายแห่งที่ได้จัดตั้งขึ้น ทั้งภาครัฐและเอกชน แต่ก็ยังจัดได้ไม่ทั่วถึง และไม่สามารถสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้ เพราะยังคงมีบุคคลส่วนใหญ่ที่พลาดโอกาสที่จะเข้าศึกษาสายอาชีพนี้ อันเป็นสภาพการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของตลาดแรงงานภายในประเทศ ซึ่งกำลังขาดแคลนแรงงานที่มีฝีมือและคุณภาพ ในภาคของธุรกิจอุตสาหกรรม เนื่องจากบางสาขามีอัตราการขยายตัวที่สูงขึ้น เช่น ภาคอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหาแนวทางในการที่จะขยายการจัดการศึกษาสายอาชีพให้สามารถดำเนินไปได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึงทุกกลุ่มบุคคลของประเทศให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8, 2540-2544)

การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงเปรียบเสมือนยุทธศาสตร์สำคัญในการให้การศึกษาแก่ประชาชน และได้เข้ามามีบทบาทในการให้ความรู้สายอาชีพ โดยมุ่งฝึกอบรมทางอาชีพแก่เยาวชนและผู้ใช้แรงงานทั่วไปเพื่อสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต เป็นการฝึกพื้นฐานอาชีพต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงานทุกระดับอาชีพ เป็นการศึกษาที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกรูปแบบ และยังเป็นการอุดหนุนว่างของการศึกษาสายอาชีพในระบบโรงเรียนที่ใช้เวลาในการฝึกอบรมนานทำให้ต้นทุนในการผลิตสูง และเป็นระบบที่ใหญ่ครอบคลุมหลักสูตรบุคลากร และมีระเบียบข้อบังคับเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ ที่ส่งผลกระทบต่อถึงความต้องการแรงงานที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งการเพิ่มคุณภาพของแรงงานและประเภทของแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไป (สายสุรีย์ จุติกุล และคณะ, 2538)

กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักถึงหน้าที่สำคัญในการพัฒนาบุคลากรสำหรับปัจจุบัน โดยการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนทางด้านวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นให้แก่ผู้ที่พลาดโอกาสทางการศึกษาได้เพิ่มพูนความรู้ทางด้านทักษะวิชาชีพอย่างจริงจังเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2502 โดยการจัดตั้งโรงเรียนที่ทำการสอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นแขนงต่างๆ ขึ้นเป็นแห่งแรกคือ โรงเรียนสารพัดช่างธนบุรี และต่อมาคือ โรงเรียนสารพัดช่างพระนคร สารพัดช่างสี่พระยา และสารพัดช่างนครหลวง ในปี พ.ศ.2504, 2514 และ 2515 ตามลำดับ (กรม

อาชีวศึกษา, 2534) โดยทำการรับผู้ที่จบการศึกษาภาคบังคับ ประถมศึกษาปีที่ 4 เข้าเรียนตาม หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นแขนงต่าง ๆ ที่เขาเหล่านั้นต้องการ ซึ่งเป็นลักษณะการศึกษาผู้ใหญ่ สายอาชีพหลักสูตรระยะสั้น ประจำที่ปัจจุบันโรงเรียนสารพัดช่างทุกแห่ง ได้เปลี่ยนเป็นวิทยาลัย สารพัดช่าง สังกัดกองการศึกษาอาชีพ กรมอาชีวศึกษา ได้ทำการเปิดการสอนวิชาชีพระยะสั้น 225 ชั่วโมง หรือ 75 วันต่อหลักสูตร และหลักสูตรวิชาระยะสั้น พ.ศ.2533 หรือหลักสูตรหลากหลาย มีระยะเวลาเรียนตั้งแต่ 8 ชั่วโมง ถึง 225 ชั่วโมง ทำให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้สะดวกในเวลา ไม่นานนัก มีวิชาชีพแขนงต่าง ๆ ให้เลือกเรียนถึง 49 วิชาชีพ (สารพัดช่างการอาชีพ, 2534) แต่ วิชาชีพที่เปิดสอนเป็นการฝึกทักษะช่างหมู่เดียว มุ่งเน้นการปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะสูง ทำให้ หลักสูตรนี้ได้รับความนิยมจากประชาชนกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้ที่ไม่มีโอกาสศึกษาต่อ และบุคคลทั่วไป อย่างกว้างขวาง ส่วนผู้ที่เรียนจบหลักสูตรแล้วสามารถออกไปทำงานหรือประกอบอาชีพอิสระได้ ตามความสมัครใจของแต่ละบุคคล จึงนับได้ว่าวิทยาลัยสารพัดช่าง เป็นแหล่งผลิตแรงงานที่สำคัญ ของชาติแห่งหนึ่ง เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้ที่ต้องการทำงาน แต่ยังไม่มีความรู้ทาง ด้านวิชาชีพอย่างแท้จริง จึงมุ่งหน้าหาความรู้ที่วิทยาลัยสารพัดช่าง ประการที่สำคัญคือ หลักสูตร วิชาชีพระยะสั้นที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัยสารพัดช่างนั้นได้ รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นไปทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมอยู่เสมอ โดยพิจารณาจากสภาพพื้นฐานตลอดจนความต้องการของตลาดเป็นสำคัญ และเน้นให้เป็นการศึกษาที่ครบวงจร อันได้แก่ การเตรียมบุคลากรให้เข้าสู่โลกของงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ เช่น การประกอบอาชีพอิสระ การเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น จัดเป็นกระบวนการ เรียนการสอนที่เน้นการฝึกทักษะและการปฏิบัติงานในสิ่งที่เรียนรู้เป็นหลักเพื่อให้เกิดความ ชำนาญ เพื่อสามารถไปประกอบอาชีพและสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตและสังคมได้ อย่างแท้จริง เนื่องจากหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจนคือ (สารพัดช่างการอาชีพ, 2534)

1. เพื่อเป็นแหล่งฝึกอบรมวิชาชีพในสาขาต่าง ๆ ที่มีความขาดแคลนและเป็นที่ต้องการ ของตลาดแรงงาน และสถานประกอบการในพื้นที่หรือจังหวัดใกล้เคียง โดยใช้เวลาในการฝึกสั้น ๆ
2. เพื่อพัฒนาบุคลากรที่ไม่มีความรู้ทางด้านวิชาชีพ ได้มีความรู้ความสามารถออกไป ประกอบอาชีพได้ตามความต้องการ
3. เป็นแหล่งวิชาการในท้องถิ่น สำหรับผู้มีอาชีพอยู่แล้ว ได้แสวงหาความรู้เพิ่มเติม และนำวิทยาการใหม่ ๆ ไปพัฒนาหรือปรับปรุงตนเองและกิจการให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของ เทคโนโลยี และตลาดแรงงาน

4. เพื่อเป็นแหล่งฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชน ตามความต้องการของท้องถิ่น ตามแนวนโยบายพัฒนาชนบท เพื่อแก้ปัญหาความยากจนในชนบท

5. เพื่อเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีนิสัยรักงานอาชีพทางช่างฝีมือ มีนิสัยในการทำงานที่ดี รู้จักการวางแผน ทำงานเป็นระบบมีขั้นตอน มีความขยันหมั่นเพียร อดทน ซื่อสัตย์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ตลอดจนสามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข

จากประโยชน์ของวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น จึงทำให้ได้รับความนิยมน้อย่างสูง ดังเห็นได้จากเป้าหมายในการรับนักศึกษาผู้ใหญ่เพื่อเข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นในแต่ละปีสูงมาก เช่น ในปีการศึกษา 2538 สูงถึง 141,163 คน (กรมอาชีวศึกษา, 2538) และเป็นที่คาดหมายว่าในอนาคตจะมีประชาชนและบุคคลทั่วไปนิยมเรียนกันมากขึ้น เพราะสามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนให้มีโอกาสได้เลือกเรียนวิชาชีพตามความมุ่งหมายของตน ดังจะเห็นได้จากการวิเคราะห์และติดตามภาวะมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา ตามหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น (กองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา, 2537) พบว่าผู้เข้ารับการอบรมเมื่อสำเร็จแล้วสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานมากที่สุดถึง 85.30

แต่กระนั้นก็ตามการดำเนินงาน การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นที่ผ่านมายังคงพบกับปัญหาและอุปสรรคหลายด้าน ดังนี้

ณรงค์ ฉายายนต์ (2528) ได้ศึกษาปัญหาและความต้องการของนักศึกษาผู้ใหญ่ทางด้านการเรียนการสอนของแผนกช่างเครื่องยนต์ในโรงเรียนสารพัดช่าง พบว่า นักศึกษามีปัญหามากที่สุด ด้านทักษะ ด้านตัวผู้เรียน สิ่งแวดล้อม หลักสูตร ตัวครู ค่าใช้จ่าย ตามลำดับ

จิรศักดิ์ พลรัฐธนาสิทธิ์ (2529) ได้ศึกษาสภาพปัญหาด้านการเรียนการสอนของนักศึกษาผู้ใหญ่ ตามหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นซึ่งจัดโดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ปัญหาสำคัญในการเรียนการสอนคือ หลักสูตรกำหนดเวลาเรียนภาคปฏิบัติน้อยเกินไป อุปกรณ์และวัสดุฝึกไม่เพียงพอ และครูผู้สอนขาดความเป็นกันเอง ตามลำดับ

ทิพานี สมบัติ (2529) สำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอน แผนกวิชาคหกรรม ตามหลักสูตรวิชาชีพ พ.ศ.2524 ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา พบว่า การจัดการเรียนการสอน ยังมีปัญหาหลายด้าน เช่น วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียง

พอ ครูขาดทักษะและประสบการณ์ ครูก็ทึ่งไม่เพียงพอและอยู่ในสภาพไม่ตี สื่อการเรียนการสอน ไม่เพียงพอ

พจน์ ราศรีรัตน (2530) ได้ศึกษาปัญหาและความต้องการของนักศึกษาผู้ใหญ่ ทางด้านการเรียนการสอน วิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า นักศึกษามีปัญหาด้านการเรียนการสอน ด้านตัวผู้เรียน ด้านหลักสูตร ด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และครูผู้สอน ตามลำดับ

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2529) ได้ทำการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาวิชาชีพระยะสั้นที่ผ่านมามาตั้งแต่ระยะเริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน พบว่า

1. ปัญหาการสอนวิชาชีพไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน
2. ปัญหาผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับการฝึกฝนไปประกอบอาชีพได้ เนื่องจาก การฝึกไม่ครบกระบวนการสร้างงานอาชีพ
3. ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนที่มีเวลาจำกัด หรือขาดทุนทรัพย์
4. ปัญหารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ไม่เปิดกว้าง สำหรับการหาความรู้และประสบการณ์ จากแหล่งความรู้ภายนอกโรงเรียน
5. ปัญหาการขาดอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยและไม่ใช้เทคโนโลยีการศึกษาช่วยสอน
6. ปัญหาการไม่พัฒนาวิธีการสอนของผู้สอน
7. ปัญหาการไม่พัฒนาความรู้ทางวิชาชีพของผู้สอน

สืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ซึ่งจากเดิมเป็นเกษตรกรรม มาเป็นอุตสาหกรรมอย่างเร่งด่วน ทำให้ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทย ซึ่งอาศัยอยู่ในชนบท และมีอาชีพเกษตร ที่มีความรู้และขาดทักษะทางวิชาชีพ ได้พากันอพยพเข้ามาประกอบอาชีพต่าง ๆ เช่น เป็นกรรมกรและถูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมหรือบริษัทห้างร้านเอกชน ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ในกรุงเทพมหานคร จึงกลายเป็นศูนย์รวมของประชากรจากภูมิภาคของประเทศ และยังมีบางส่วนที่พบกับความว่างงาน ซึ่งเป็นเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมาอีกมากมาย เช่น มั่วสุมสิ่งเสพติด อาชญากรรม เป็นต้น กรมอาชีวศึกษาจึงถือเป็นหน้าที่สำคัญและจำเป็นที่จะต้องให้บริการทางการศึกษาทางวิชาชีพอย่างเร่งด่วน แก่ประชาชนเหล่านั้น เพื่อให้มีอาชีพหลักและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ได้มีโอกาสฝึกฝนและพัฒนาทักษะฝีมือทางวิชาชีพของตนเองเป็นการเพิ่มศักยภาพของกำลังแรงงานอย่างมีคุณภาพ ตลอดจนสามารถเข้าสู่กระบวนการผลิตและปรับตัวได้

หันกับภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8) นอกจากนี้แล้วยังพบว่าผู้ที่มีโอกาสเข้าศึกษาจนจบหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นไปแล้ว ยังไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามที่ปรารถนา เพราะระดับฝีมือยังไม่ได้มาตรฐาน, ผลงานยังไม่มีคุณภาพ, ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่ในวิชาชีพที่เรียน และที่สำคัญคือ ขาดความมั่นใจในตนเองและต้องกลับมาเรียนซ้ำในวิชาเดิมอีกหลายครั้ง

จากการนำเสนอสภาพและปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาและวิจัยถึงสภาพ ปัญหาและความต้องการ ทางด้านการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ของวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร เพราะนับตั้งแต่วิทยาลัยสารพัดช่างได้เปิดทำการสอนวิชาชีพต่าง ๆ โปรแกรมหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นมาจนถึงปัจจุบัน ยังมีได้มีการศึกษาถึงสภาพ ปัญหาและความต้องการทางการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ของวิทยาลัยสารพัดช่าง กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมจึงทำให้ผู้วิจัยมีความต้องการทราบว่าในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาผู้ใหญ่ ตามหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ของวิทยาลัยสารพัดช่าง กรุงเทพมหานคร ว่ามีสภาพปัญหาอย่างไร และมีความต้องการอะไรบ้างและมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อที่จะนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงแก้ไขในการจัดดำเนินการเรียนการสอน หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นและบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดเป็นที่ยอมรับของประชาชนในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ของผู้บริหาร ครูและนักศึกษาผู้ใหญ่ด้านสภาพปัญหาและความต้องการทางการจัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ของวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร ในด้านหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล และสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน
2. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการระหว่างนักศึกษากับครูผู้สอน ด้านการเรียนการสอน ตามหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ของวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร ในด้านหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล และสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน

๓. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการระหว่างนักศึกษา กับผู้บริหาร ด้านการเรียนการสอน ตามหลักสูตรวิชาชีพพระยศจัน ของวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร ในด้านหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล และสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน

4. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการระหว่างครูผู้สอน กับผู้บริหาร ด้านการเรียนการสอน ตามหลักสูตรวิชาชีพพระยศจัน ของวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร ในด้านหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล และสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน

๕. เพื่อศึกษาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหาร ครู และนักศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการทางการเรียนการสอน ตามหลักสูตร วิชาชีพพระยศจันของ วิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร ในด้านหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล และสถานที่ที่ใช้สอนและ ฝึกงาน

สมมุติฐานของการวิจัย

จากการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการ ศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ ที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนผู้ใหญ่สายอาชีพ กรมการ ศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ของ อาชัญญา สิริยานนท์ (2527) พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพระหว่างนักศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากการศึกษา ความคิดเห็นของครูและนักศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร วิชาชีพพระยศจันของโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร ของวัลลีย์ เปรมัชเชียร (2538) พบว่าความคิดเห็นของครูและนักศึกษามีต่อสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยศจัน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานในการ วิจัยครั้งนี้ว่าการรับรู้ของผู้บริหาร ครู และนักศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการ ด้านการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยศจันของวิทยาลัยสารพัดช่างกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและการ ประเมินผล และสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการทางด้านการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรวิชาชีพพระยศจีนของวิทยาลัยสารพัดช่าง กรุงเทพมหานคร ในด้านหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานตามการรับรู้ของผู้บริหาร ครูและนักศึกษาผู้ใหญ่

2. ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษากับผู้บริหาร ครูและนักศึกษาผู้ใหญ่ที่ศึกษาหลักสูตรวิชาชีพพระยศจีน ในวิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดกองการศึกษาอาชีพ กรมอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ทั้ง 4 แห่งคือ

- วิทยาลัยสารพัดช่าง พระนคร
- วิทยาลัยสารพัดช่าง ธนบุรี
- วิทยาลัยสารพัดช่าง สีพระยา
- วิทยาลัยสารพัดช่าง นครหลวง

ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 รุ่นที่ 97/1

ตัวแปรที่ศึกษา มีดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1.1 สาขาวิชาชีพที่เรียน ได้แก่ วิชาช่างอุตสาหกรรม วิชาคหกรรมศาสตร์ วิชาพาณิชยกรรม วิชาศิลปหัตถกรรม วิชาเกษตรกรรม

1.2 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักศึกษาผู้ใหญ่

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การรับรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการด้านการเรียนการสอน หลักสูตรวิชาชีพพระยศจีน ของผู้บริหาร ครูและนักศึกษาผู้ใหญ่ในด้านต่าง ๆ 8 ด้านคือ หลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ตามลำดับ

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ของวิทยาลัยสารพัดช่างทั้ง 4 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร ถือว่าเป็นแนวเดียวกันทั้งในด้านหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน

ข้อจำกัดของการวิจัย

ข้อมูลที่นำมาศึกษาครั้งนี้ เป็นข้อมูลที่ได้มาจากผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักศึกษาผู้ใหญ่ หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ของวิทยาลัยสารพัดช่างทั้ง 4 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 รุ่นที่ 97/1 เท่านั้น ซึ่งอาจแตกต่างไปจากภาคเรียนอื่น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

นักศึกษาผู้ใหญ่ หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนผู้ใหญ่ที่เปิดสอนตามหลักสูตรระยะสั้น ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 ในวิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดกองการศึกษาอาชีวกรรมอาชีพศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ทั้ง 4 แห่ง

สภาพการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินการจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร ทั้ง 4 แห่ง ในด้านการใช้หลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน ครู สื่อการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล และสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน

ปัญหาการเรียนการสอน หมายถึง อุปสรรค หรือข้อจำกัดต่าง ๆ ซึ่งไม่เอื้ออำนวยในการจัดดำเนินการสอนนักศึกษาผู้ใหญ่ ในวิทยาลัยสารพัดช่าง ในด้านการใช้หลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน ครู สื่อการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลและสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน

ความต้องการทางการเรียนการสอน หมายถึง สภาพที่ผู้บริหาร ครู และนักศึกษาผู้ใหญ่ประสงค์จะให้เป็นไปในอนาคตเกี่ยวกับความต้องการทางด้านหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล และสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน

วิทยาลัยสารพัดช่าง หมายถึง สถานศึกษาที่จัดสอนวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น สังกัด
กองการศึกษาอาชีพ กรมอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร มี 4 แห่งคือ

1. วิทยาลัยสารพัดช่างพระนคร
2. วิทยาลัยสารพัดช่างธนบุรี
3. วิทยาลัยสารพัดช่างสีพระยา
4. วิทยาลัยสารพัดช่างนครหลวง

หลักสูตรระยะสั้น หมายถึง ลักษณะของหลักสูตรระยะสั้นที่จบในตัว สามารถ
ยึดหยุ่นได้ตามความต้องการของท้องถิ่น ใช้เวลาทั้งหมดที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ปักเพื่อให้เกิด
ทักษะในอาชีพเฉพาะอย่าง วิชาที่เปิดสอนใช้เวลา 225 ชั่วโมง และเปิดทำการสอนในสาขาอาชีพ
ต่างกัน มีประมาณ 49 สาขาวิชา

ครู หมายถึง ข้าราชการครูและลูกจ้างที่ทำการสอนวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น ใน
วิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร ทั้ง 4 แห่ง

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร ทั้ง 4 แห่ง
คือ พระนคร ธนบุรี สีพระยา และนครหลวง

การรับรู้ หมายถึง กระบวนการแปลความหมายของข้อมูลที่ได้รับนั้น ๆ ออกมาเป็น
ความรู้และความเข้าใจ โดยอาศัยพื้นฐานจากความรู้และประสบการณ์เดิมมาเป็นเครื่องช่วยในการ
แปลความหมายของความจริงหรือข้อเท็จจริงนั้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. วิทยาลัยสารพัดช่าง กรุงเทพมหานครและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ สามารถนำ
ผลการวิจัยนี้ ประกอบการพิจารณาหาแนวทางในการวางแผนการดำเนินงาน การจัดการเรียนการ
สอน หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถสนองความต้องการของ
ประชาชนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นของ
วิทยาลัยสารพัดช่าง กรุงเทพมหานคร ให้มีประสิทธิภาพกว้างขวาง และลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

๘. กองการศึกษาอาชีพ กรมอาชีวศึกษา จะได้นำผลการวิจัยนี้ไปพัฒนางานการศึกษานอกโรงเรียนทางด้านวิชาชีพ หลักสูตรระยะสั้น ของวิทยาลัยสารพัดช่าง กรุงเทพมหานคร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามแนวนโยบายของรัฐบาล ในอันที่จะขจัดปัญหาการว่างงานของประชาชนให้ลดลงตามแนวนโยบายของรัฐต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย